

**RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI VA UNING ZAMONAVIY
AHAMIYATI**

Altiboyev To'lqin Shavkat o'g'li

Rayimqulov Shuxrat Sulton o'g'li

Xidayatullayev Islomjon Inomjon o'g'li

Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti iqtisodiyot yo'nalishi 2-iq-s-2023 3kurs
talabalari

Annotatsiya: Maqola raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi jarayonlari, uning zamonaviy iqtisodiyotdagi ahamiyati va kelajak istiqbollari haqida tahlil qiladi. Raqamli texnologiyalar va innovatsiyalar orqali iqtisodiy jarayonlarning samaradorligi oshib, yangi ish o'rinlari yaratilib, xalqaro raqobatbardoshlik kuchaymoqda. Shuningdek, maqolada raqamli iqtisodiyotning ijtimoiy, siyosiy va moliyaviy sohalarga ta'siri ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, innovatsiya, raqobatbardoshlik, raqamli texnologiyalar, ijtimoiy ta'sir, iqtisodiy samaradorlik, moliyaviy texnologiyalar, katta ma'lumotlar, sun'iy intellekt.

Аннотация. Статья анализирует развитие цифровой экономики, её влияние на современные экономические процессы и перспективы на будущее. Благодаря цифровым технологиям и инновациям повышается эффективность экономики, создаются новые рабочие места и укрепляется международная конкурентоспособность. В статье также рассматривается влияние цифровой экономики на социальную, политическую и финансовую сферы.

Ключевые слова: Цифровая экономика, Инновация, Конкурентоспособность, Цифровые технологии, Социальное влияние.

Abstract. The article analyzes the development of the digital economy, its impact on modern economic processes, and future prospects. Through digital technologies and innovations, economic efficiency increases, new jobs are created, and international competitiveness is strengthened. The paper also examines the social, political, and financial effects of the digital economy.

Keywords: Digital Economy, innovation, competitiveness, digital Technologies, social, impact, economic Efficiency, FinTech.

Kirish

Raqamli iqtisodiyot — bu asosan axborot va kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) orqali ishlab chiqarish, xizmat koʻrsatish va biznes jarayonlarini tashkil etish bilan bogʻliq iqtisodiy tizimdir. Soʻnggi oʻn yilliklarda raqamli iqtisodiyot global iqtisodiyotning eng muhim qismi sifatida shakllanib, mamlakatlar iqtisodiy rivojlanishining asosiy vositasiga aylangan.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy jihatlari:

Axborot resurslarini samarali ishlatish

Onlayn xizmatlar va elektron savdoning rivojlanishi

Yangi ish oʻrinlari va startaplar paydo boʻlishi

Moliyaviy texnologiyalar (FinTech) orqali moliya tizimlarining transformatsiyasi

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanish bosqichlari

1. Axborot infratuzilmasi yaratish – internet tarmoqlari, serverlar, maʼlumotlar markazlari. Internet tarmoqlari, serverlar, maʼlumotlar markazlari va bulutli xizmatlar iqtisodiy jarayonlarni raqamlashtirish uchun zarur bazani tashkil qiladi.

2. Elektron savdo va xizmatlar – e-commerce, onlayn bank va moliya tizimlari. Internet tarmoqlari, serverlar, maʼlumotlar markazlari va bulutli xizmatlar iqtisodiy jarayonlarni raqamlashtirish uchun zarur bazani tashkil qiladi.

3. Sunʼiy intellekt va katta maʼlumotlar (Big Data) qoʻllanilishi – qaror qabul qilish, biznes jarayonlarini optimallashtirish. Big Data va AI orqali biznes jarayonlarini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va qaror qabul qilish tezligini oshirish mumkin.

4. Blockchain va raqamli valyutalar – moliyaviy operatsiyalarni xavfsiz va tezkor qilish. Moliyaviy operatsiyalarni xavfsiz va tezkor qilish, kriptovalyutalar va FinTech xizmatlari rivojlanishi.

Raqamli iqtisodiyotning zamonaviy ahamiyati

1. Iqtisodiy samaradorlikni oshiradi – avtomatlashtirish va raqamli tizimlar xarajatlarni kamaytiradi.

2. Raqobatbardoshlikni kuchaytiradi – kompaniyalar global bozorlar bilan integratsiyalashadi.

3. Ijtimoiy rivojlanishga hissa qo'shadi – onlayn ta'lim, telemeditsina va boshqa xizmatlar orqali hayot sifatini oshiradi.

4. Yangi ish o'rinlari yaratadi – IT sohasida va innovatsion startaplarda bandlik imkoniyatlarini kengaytiradi.

5. Atrof-muhitga ta'siri – raqamli iqtisodiyot energiya va resurslardan samarali foydalanishga.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy elementlari va ularning ta'siri.

Asosiy element	Ta'siri	Misol
Axborot infratuzilmasi	Raqamli jarayonlar uchun mustahkam asos yaratadi Internet tarmoqlari, bulutli serverlar	Internet tarmoqlari, bulutli serverlar
Elektron savdo va xizmatlar	Xarajatlarni kamaytiradi va mijozlarga qulaylik yaratadi	Onlayn bank, e-commerce
Sun'iy intellekt (AI)	Qaror qabul qilish tezligi va samaradorlikni oshiradi	Chatbot, ma'lumotlarni tahlil qilish
Katta ma'lumotlar (Big Data)	Biznes va moliya jarayonlarini optimallashtiradi	Ma'lumotlarni yig'ish va analiz
Blokcheyn	Moliyaviy operatsiyalarni xavfsiz va tez qiladi	Kriptoalyutalar, smart kontraktlar
IoT (Internet of Things)	Ishlab chiqarish va resurslardan samarali foydalanish	Aqlli uylar, sensorli ishlab chiqarish

Raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotdagi o'rnini

Raqamli texnologiyalar iqtisodiyotning turli sohalariga keng kirib bormoqda. Ayniqsa:

Savdo sohasida — onlayn do'konlar orqali savdo kengaydi

Bank tizimida — mobil banking rivojlandi

Ta'limda — onlayn darslar ommalashdi

Bu jarayonlar insonlarga katta qulaylik yaratmoqda va vaqtni tejash imkonini bermoqda.

Kelajak istiqbollari

Raqamli iqtisodiyot kelajakda yanada rivojlanib, sun'iy intellekt, IoT (Internet of Things), virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari orqali yangi imkoniyatlar yaratadi. Mamlakatlar raqamli transformatsiya jarayonlarini tezlashtirsa, global iqtisodiy maydonda yetakchi pozitsiyalarni egallashlari mumkin.

Raqamli iqtisodiyotning afzalliklari

Raqamli iqtisodiyot quyidagi afzalliklarga ega:

samaradorlik oshadi

xarajatlar kamayadi

xizmatlar tezlashadi

shaffoflik ta'minlanadi

Shu sababli ko'plab davlatlar raqamli rivojlanishga katta e'tibor qaratmoqda.

Muammolar va kamchiliklar

Shu bilan birga, ayrim muammolar ham mavjud:

kiberxavfsizlik tahdidlari

shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish

internet infratuzilmasining yetishmasligi

raqamli savodxonlik pastligi

Bu muammolarni hal qilish raqamli iqtisodiyotning muvaffaqiyati uchun muhimdir.

Xulosa

Raqamli iqtisodiyot bugungi kunda iqtisodiy rivojlanishning asosiy drayveriga aylanib, biznes, ijtimoiy va moliyaviy jarayonlarni sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Innovatsion texnologiyalar orqali raqamli iqtisodiyot samaradorlikni oshirib, yangi ish o'rinlari yaratadi va mamlakatlarning raqobatbardoshligini mustahkamlaydi. Shu bois, uning rivojlanishi davlat siyosati va strategiyasida ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tapscott, D., & Tapscott, A. (2016). Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin and Other Cryptocurrencies is Changing the World. Penguin.
2. Schwab, K. (2016). The Fourth Industrial Revolution. Crown Business.
3. Bukht, R., & Heeks, R. (2018). Defining, Conceptualising and Measuring the Digital Economy. Development Informatics Working Paper, University of Manchester.
4. OECD. (2020). Measuring the Digital Transformation: A Roadmap for the Future. OECD Publishing.